

تاریخچه پوشش کعبه

۱۸ شهریور ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۳۱

پوشاندن کعبه سابقه‌ای دیرینه در تاریخ بیت‌الله الحرام دارد. این امر در دوره‌های مختلف سبب می‌شد که برای نگهداری و تعویض این پوشش منصبی با عنوان پرده‌داری در کنار سایر مناصب خانه خدا ایجاد شود.

پوشاندن کعبه سابقه‌ای دیرینه در تاریخ بیت‌الله الحرام دارد. این امر در دوره‌های مختلف سبب می‌شد که برای نگهداری و تعویض این پوشش منصبی با عنوان پرده‌داری در کنار سایر مناصب خانه خدا ایجاد شود. اینکه اولین شخص چه کسی بود که روی خانه کعبه را پوشاند؟ در اخبار و روایات اسلامی به افراد مختلف اشاره شده است. چنان‌که در منابع تاریخی این امر را به دوره حضرت ابراهیم و اسماعیل منسوب می‌کنند و گفته می‌شود نخستین فردی که نسبت به پوشش کعبه اقدام کرد:

۱- ابراهیم یا اسماعیل علیهما السلام اولین کسانی بودند که خانه کعبه را پوشانده‌اند. (۱)

۲- در روایات متعددی از اهل سنت هم آمده است که تبع (اسعد حمیری) اولین کسی است که کعبه را با پوشش کامل پوشانیده و برای آن دری قرار داد تا خانه کعبه بسته شود، این سخن برخی از اهل سنت می‌باشد. (۲)

۳- ابن حجر در این زمینه روایات مختلفی را آورده و سپس این‌گونه بین روایات جمع می‌کند: الف: اسماعیل اولین کسی است که کعبه را پوشانده است. ب: عدنان احتمالاً اولین شخصی است که بعد از اسماعیل، کعبه را پوشانده است. ج: تبع اولین کسی است که کعبه را با انطاع (چرم) و وصایل (پارچه‌ای زینتی از یمن) پوشانده است. (۳)

نتیجه اینکه: مطابق روایاتی که از اهل بیت علیهم السلام بویژه از حضرت امام صادق (ع) رسیده، باید اولین پوشش کعبه را از سوی ابراهیم یا اسماعیل علیهما السلام دانست. (۴)

سیر تاریخی جنس و رنگ جامه کعبه

کعبه در جاهلیت با انطاع (چرم) پوشانده می‌شد، رسول خدا (ص) خانه کعبه را با پارچه یمنی پوشانید، بعد از پیامبر (ص) عمر و عثمان کعبه را با قباطی که پارچه‌ای از مصر و سفید و نازک است پوشش دادند. (۵) بعضی هم گفته‌اند: کعبه قبل از اسلام هم با قباطی پوشیده می‌شد. (۶)

هارون الرشید در دوران خود فرمان داد که جامه کعبه از قباطی مصر بافته شود که در سال ۱۹۰ هجری آماده و بر کعبه انداخته شد. (۷) در سال ۲۰۰ هجری، حسین بن حسین أفتس طالبی علوی، رو به سوی مکه نهاد و در شورش که ایجاد کرد مکه را به تصرف خویش درآورد و به درون کعبه قدم گذارد و سپس تمامی جامه‌های آن را برداشت و از آن خود نمود. آنگاه به وسیله دو جامه از ابریشم سبک که یکی زرد و دیگری سفید بود کعبه را پوشانید. (۸)

در دوران خلافت مأمون به وی اطلاع دادند که جامه دیبای قرمز کعبه پیش از رسیدن زمان قرار دادن جامه دوم نمناک و فرسوده

می‌شود. مأمون در این باره از «مبارک طبری» که در آن هنگام فرستاده ویژه او به مکه بود پرسید: کعبه در چه جامه‌ای بهتر و زیباتر خواهد بود؟ او در جواب گفت: در جامه سپید، پس مأمون فرمان داد جامه‌ای از دیبای سفید بافتند و در سال ۲۰۶ هجری بر کعبه معظمه آویختند. (۹)

در بعضی از نوشته‌ها همچنین آمده است: در دوران جاهلیت، قریش در پوشش کعبه به صورت اشتراکی عمل می‌کردند، پوشش کعبه تا زمان ابو ربیع بن مغیره به این کیفیت ادامه یافت و هم او بود که گفت: این مسئولیت را یک سال من به تنهایی به عهده می‌گیرم و یک سال به عهده قریش باشد و تا آخر عمر این کار را ادامه داد. سپس رسول خدا (ص) کعبه را با پارچه یمانی پوشاند. علی (ع) و خلفای سه گانه و مأمون و متوکل عباسی هم (این گونه) به کعبه جامه پوشاندند. (۱۰)

فاکهی گفته است: مأمون خلیفه عباسی کعبه را با دیبای سفید پوشانید، بعد از او هم، چنین بود تا در دوران فاطمیون بین سالهای ۵۶۷ - ۲۹۷ ه (فاطمیون دولتی را در تونس تأسیس کرده و حکمرانی آنان به مصر و سوریه و لبنان و فلسطین گسترش یافت) (۱۱) کعبه با دیبای سفید پوشیده شد و محمد بن سبکتکین جامه کعبه را از دیبای زرد تهیه کرد. (۱۲) آغاز پوشش کعبه با رنگ سیاه

الناصر لدین الله، خلیفه عباسی، (حکومت ۶۲۲-۵۷۵ ه. ق) نخستین کسی است که کعبه را با دیبای (ابریشم) سیاه رنگ پوشاند و از آن زمان به بعد تا کنون کعبه سالی یک بار با جامه سیاه پوشیده می‌شود. (۱۳) فارسی می‌گوید: از آن هنگام دیبای سیاه همچنان به عنوان جامه برای کعبه معمول گردید. (۱۴) علت سیاه بودن پوشش خانه کعبه

به نظر می‌رسد با توجه به حرارت فوق العاده خورشید در مکه و استقامت بیشتر رنگ سیاه در برابر آفتاب، جامه کعبه از بهترین پارچه‌ها با رنگ سیاه تهیه می‌شود.

پی نوشت:

۱. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ سوم، ۱۳۶۷ ش، ج ۴، ص ۲۱۵ ج ۱. الحرالعاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی، چاپ پنجم، ۱۴۰۳ ه، ج ۹، ص ۳۲۴. و ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، فتح الباری فی شرح صحیح البخاری، بیروت: دارالکتب العلمیه، چاپ اول، ۱۴۱۰ ه، ج ۳، ص ۵۸۵.
۲. ازرقی، محمد بن عبدالله، اخبار مکه، بیروت: دارالاندلس، ص ۲۵۰-۲۴۹. ابن حجر عسقلانی، همان، ج ۳، ص ۵۸۵.
۳. ابن حجر عسقلانی، همان، ج ۳، ص ۵۸۶.
۴. صدوق، محمد بن علی بن الحسین، من لایحضره الفقیه، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۰۴ ه، ج ۲، ص ۲۳۲ و ص ۲۳۵، ج ۲۲۸۶.

۵. ازرقی، پیشین، ص ۲۵۳. ابن حجر عسقلانی، پیشین، ج ۳، ص ۵۸۵.

۶. ابن هشام، السیره النبویه، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی، (بی تا) ج ۲، ص ۲۱۱.

۷. فصلنامه میقات حج، شماره ۲۶، زمستان ۱۳۷۷، ص ۱۱۶.

۹. همان، ص ۱۱۷ و ۱۱۶.

۱۰. ابن هشام، پیشین، ج ۱، ص ۲۵، پاورقی شماره ۴.

۱۱. المنجد فی الاعلام، مادہ فطم.

۱۲. ابن حجر عسقلانی، پیشین، ج ۳، ص ۵۸۷.

۱۳. همان، ص ۵۸۷. ابن هشام، پیشین، پاورقی.

۱۴. فصلنامه میقات حج، پیشین، ص ۱۲۲.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۸۰۵۶/کعبه-پوشش-تاریخچه>